

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za četrtleta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 7. novembra 1866.

Gospodarske stvari.

Ministerstvo za kmetijske zadeve.

V 30. listu dunajske kmetijske družbe „Allg. L. u. F. Ztg.“ beremo 5. sestavek, v katerem se zahteva od vlade, naj bi se za kmetijske zadeve osnovalo posebno ministerstvo. Ko je pisatelj v prejšnjih 4 sestavkih dokazal potrebo, da bi se v našem cesarstvu še prav posebna skrb obračala do kmetijstva, ki je glavni steber državi, primerja v 5. sestavku, koliko stori avstrijska in koliko pruska vlada za povzdigo kmetijstva. V tem sestavku našteva vse stroške po natančnih številkah pri nas in na Pruskem, in pride naposled do tega, da v Avstriji znašajo stroški za povzdigo kmetijstva (Landeskultur) v vsem skupaj 205.689 gold., v Prusiji pa 2 milijona 893.438 gold. 50 kr.

V dobro nemško prestavljeno — pravi pisatelj — se za kmetijske namene obrne

v Prusiji na eno štirjaško miljo zemlje 402 gold.

v Avstriji za ravno toliko zemlje 17 gold.

ali še jasneje rečeno: Avstrija obrne za pospeh kmetijstva le 24. del tistega zneska, ki ga obrne v ta namen Prusija. Številke te tako odločno govorijo, da ni treba drugih besedi, kakor to: Učimo se tudi od sovravnika, ako on kaj boljšega ima!

Gospodarske skušnje.

* Skušnje s sadnimi peškami, s cepljenjem in s cepiči. 1. Kakor je peška bolj ali manj debela, tako je drevo bolj ali manj močno, to je, če peške od sadu istega drevesa po debelosti (velikosti) in razračenosti v 3 vrste ločiš in poseješ, bodeš videl, da iz debelih pešká izraste močno drevó, iz srednjih srednje, iz drobnih pešká pa slabo drevesce. — 2. Po velikosti popka (očesa), katero cepiš, se ravna moč cepljenega drevesa, to je, dobro izraščen popek naredí močno mladiko, manj izraščen srednjo, slab popek pa slabo. — 3. Čem močnejši je cepič, tem močnejše je drevó, ki izraste iz tacega cepiča, — čem slabejši je cepič, tem slabejši je drevó. — To potrjujejo obile skušnje.

* Višnjevo (plavo) kravje mleko — od kod? in kako se odvrne? Neki gospodar piše v saksonskem kmetijskem časniku to-le: Od kod plavo mleko, tega prav za prav ne vémo; da bi bile nečedne latvice ali zatuhle mlečnice tega krive, tega ne verjamemo. Na smetani se pokažejo včasih plave lise, smetana sama in mleko pa niste plavi; včasih pa seže ta plava barva daleč v smetano. Če tudi so latvice steklene ali porcelanaste in hram čist in zračen, se vendar narejajo take plave maroge po mleku. To-le pa je pomagalo vselej, da mleko ni postalo plavo: v latvico, kamor se

je namolženo mleko vlilo, je na pol bokala mleka pridjal malo žličico pinjenega mleka (Buttermilch) in je potem vse skupaj enmalo premešal, da se je pinjeno mleko dobro z mlekom pomešalo. Nikoli več ni bilo mleko plavo in dobrasmetana se je naredila.

* Krompir za živino kuhaj vsaki dan sprati. — Kakor je pravo in dobro, da krompir kuhaš, ki ga živini pokladaš, tako je neumno, če ga kuhaš več dni poprej, predno ga živini daš. Kuhani krompir, kadar se shladí, naredí neki klej (pôp); da tak pôp živinski želodec težko prekuha, to kažejo sledeče skušnje. Dvema srednjima kravama se je skozi 9 tednov pokladala enaka mera sená, rezanice, krompirja in otrobov. Prve 3 tedne, ko se jima je dajal frišno kuhan krompir, so dale 189 bokalov mleka in obe kravi skupaj ste vagali 9 centov in 93 funtov; druge 3 tedne, ko se jima je dajal en dan popred kuhan krompir, ste dali 171 bokalov mleka in vagale ste 9 centov in 75 funtov; zadnje tri tedne pa, ko se jima je dajal zopet frišno kuhan krompir, se je namolžlo 187 bokalov mleka in vagali ste 9 centov in 89 funtov. — Tako piše časnik česke gospodarske družbe.

* Da sadje ne zmrzne. — Znano je, da sadju škoduje zmrzlina takrat najbolj, kadar prehitro od-taja. To je posebno pri jabelkih in hruškah. V začetku lanske zime je obležalo nekoliko jabelk in hrušek v hramu, da so enmalo zmrznile. Nekoliko so jih potem z roko v pehar preložili in v klet (kelder) djali, nekoliko pa jih je ostalo v hramu. Čez več dni, ko je mraz zopet odjenjal, so bile te jabelka in hruške zopet popolnoma dobre, zdrave, tiste pa, ki so jih z roko prijeli in v klet djali, če tudi so jih le enmalo otisnili, so dobile lise in se niso dale dalje hraniti. Ako tedaj zmrznjeno sadje prekladaš iz kraja v kraj, ne primi ga z golo roko, ampak z volnatimi rokavicami (prsti so topli in nagla toplota škoduje zmrzlini), in vari, da jih nikakor ne otisneš. — Tako svetuje badenski kmet. časnik.

Natoroznanske stvari.

Čuti nas mamijo.

Po Rossmässlerji sestavil J. Tušek.

Modri možje srednjega veka so rekli: „Nihil est in intellectu, quod non antea fuerit in sensu“ ali po slovenski: „Vse naše spoznanje izvira le iz čutov“; „človek ne more dobiti spoznanja nijedne stvari, ako je ni poprej videl, slišal, vohal, okusil ali tipal.“ Sicer ne bomo tukaj preiskavali, je li in v koliko je resnična ta izreka, pa vendar toliko je jasno vsacemu, da, če hoče ona imeti kako vrednost za nas, moramo vendar poprej vedeti, kaj da je čut, kaj nam on dá, dati more, sploh, kakošne da je vrednosti za človeka?